

महाराष्ट्रातील संस्थांनी बृहन्महाराष्ट्र मंडळाकडून मिळालेला निधी कसा वापरला याचा थोडक्यात वृत्तांत:

(१) ज्ञान प्रबोधिनी फाउंडेशन:

सप्टेंबर २०२५ मध्ये सोलापूर, मराठवाडा आणि आसपासच्या जिल्ह्यांमध्ये झालेल्या भीषण पुरामुळे महाराष्ट्रातील १२ जिल्ह्यांतील लोकांना गंभीर परिणामांना सामोरे जावे लागले. ऐतिहासिकदृष्ट्या दुष्काळग्रस्त असलेला हा प्रदेश एवढ्या तीव्र पुरस्थितीसाठी सज्ज नसल्यामुळे ही आपत्ती मानवी, सामाजिक आणि आर्थिक स्तरावर अत्यंत विनाशकारी ठरली.

पुरामुळे १,१०,००० हून अधिक लोक विस्थापित झाले. शेती जमीन, पिके, लघुउद्योगांची पायाभूत रचना उद्ध्वस्त झाली. हत्तूरसारखी संपूर्ण गावे काही काळ वीज, अन्न आणि संपर्काशिवाय तुटलेली होती. सुरक्षित पिण्याच्या पाण्याचा अभाव, रस्ते व पूल वाहून जाणे आणि मानसिक ताणतणाव यामुळे परिस्थिती बिकट झाली.

या पार्श्वभूमीवर ज्ञान प्रबोधिनी फाउंडेशन (JPF) यांनी तातडीने मदतकार्य सुरू केले. मागील तीन महिन्यांत खालील प्रमुख उपक्रम यशस्वीरीत्या राबवण्यात आले:

- २१८ पूरग्रस्त कुटुंबांना मूलभूत किराणा साहित्य असलेली अन्नधान्य किट्स वितरित
- १०८ विद्यार्थ्यांना शैक्षणिक किट्स देऊन शिक्षण सुरू ठेवण्यास मदत
- ज्येष्ठ, एकट्या राहणाऱ्या, अपंग व विधवा महिलांसाठी दररोज शिजवलेल्या जेवणाचा उपक्रम, ज्यातून २० हून अधिक महिलांना आधार
- हत्तूर गावात जनरेटर बसवून तात्पुरता वीजपुरवठा सुरू; सुरक्षितता, संपर्क आणि मानसिक दिलासा

या मदतीमुळे तातडीच्या अन्न, सुरक्षितता आणि शिक्षणाच्या गरजा पूर्ण झाल्या असून, लोकांमध्ये आशा आणि विश्वास निर्माण झाला आहे.

ज्ञान प्रबोधिनीचा दृष्टिकोन केवळ तात्पुरत्या मदतीपुरता मर्यादित नसून, लोकांना सन्मानाने स्वतःच्या पायावर उभे राहता यावे यासाठी दीर्घकालीन पुनर्बांधणीवर भर देणारा आहे.

पुढील टप्प्यात खालील क्षेत्रांवर लक्ष केंद्रित केले जाणार आहे:

- नुकसानग्रस्त घरांची दुरुस्ती किंवा पुनर्बांधणी
- विद्यार्थ्यांसाठी दीर्घकालीन शैक्षणिक सहाय्य
- लहान व्यवसाय व उपजीविका पुनर्संचयित करणे
- शेतीसाठी अवजारे, खते व कृषी सहाय्य
- जनावरांसाठी चारा सहाय्य

बृहन्महाराष्ट्र मंडळाने मराठवाडा पूर मदत कार्यासाठी ज्ञान प्रबोधिनी फाउंडेशन (JPF) यांना \$१७,७५० इतका निधी वितरित केला असून, लॉस एंजेलिस मंडळाने त्यांना थेट \$५०० ची देणगी दिली आहे.

(२) सेव्ह इंडियन फार्मर्स + मराठवाडा नवनिर्माण लोकायतः

मराठवाड्यातील पूर मदत कार्यासाठी आपण दिलेल्या निधीचा उपयोग सोलापूर जिल्ह्यातील माढा तालुक्यातील उंदरगाव गावातील पूरग्रस्त शेतकऱ्यांच्या मदतीसाठी करण्यात आला आहे.

पूरामुळे लहान व अल्पभूधारक शेतकऱ्यांची नदीवर आधारित सिंचन व्यवस्था (मोटार पंप व पाईपलाईन) पूर्णपणे नष्ट झाली होती. आपल्या योगदानातून १५ शेतकऱ्यांना प्रत्येकी ₹४०,००० किंमतीचे कृषी विद्युत मोटार पंप व आवश्यक पाईपलाईन पुरवण्यात आली, ज्यामुळे त्यांच्या शेतात पुन्हा पाणी पोहोचले आहे.

या मदतीमुळे:

- ५०-६० एकर शेती क्षेत्राला पुन्हा सिंचन सुविधा मिळाली
- संभाव्य पीकनुकसान टळले व उत्पन्नाचा आधार सुरक्षित झाला
- पूरग्रस्त शेतकऱ्यांची तग धरण्याची क्षमता वाढली
- स्थलांतर व उपजीविका संकट टळण्यास मदत झाली

आपल्या उदार योगदानामुळे योग्य वेळी दिलेली मदत तात्पुरत्या दिलास्यापलीकडे जाऊन दीर्घकालीन परिणाम करणारी ठरली आहे.

बृहन्महाराष्ट्र मंडळाने मराठवाडा पूर मदत कार्यासाठी सेव्ह इंडियन फार्मर्स यांना \$ ५,७५० इतका निधी वितरित केला आहे (सेव्ह इंडियन फार्मर्स ने MANAVLOK (Marathwada Navnirman Lokayat / मराठवाडा नवनिर्माण लोकायत) या सामाजिक संस्थेबरोबर काम करून ह्या निधीचा वापर केला आहे).

--

(३) सेवा इंटरनॅशनल + सावित्रीबाई फुले महिला एकात्मता समाज मंडळः

मराठवाड्यातील पूरस्थितीनंतर पाणी साठवण व सिंचन संरचनांचे मोठ्या प्रमाणावर नुकसान झाले होते. या पार्श्वभूमीवर आपण दिलेल्या निधीचा उपयोग गोलगाव, उलूप आणि वाळवड या गावांमधील बंधारा (Barrage) व संबंधित जलसंधारण संरचनांच्या दुरुस्ती व पुनर्संचयितीकरणासाठी करण्यात आला आहे.

लाभार्थी गावांची माहिती

- गोलगाव – लोकसंख्या सुमारे १,२००
- उलूप – लोकसंख्या सुमारे १,५००
- वाळवड – लोकसंख्या सुमारे ३,०००

करण्यात आलेली कामे:

गोलगाव व उलूपः

गोलगावातील साखळी तपास धरणांपैकी एका बंधान्याची तसेच उलूपमधील दोन बंधान्यांची दुरुस्ती व गाळ काढण्याची (Desilting) कामे हाती घेण्यात आली. या संरचनांमुळे:

- गोलगावातील सुमारे १५ शेतकऱ्यांना थेट लाभ

- उलूप गावातील संपूर्ण गावासाठी सिंचन व जनावरांच्या पाण्याची सोय
- पुरामुळे साचलेला गाळ काढून पाणी साठवण क्षमता पुनर्संचयित करण्यात आली

वाळवड:

वाळवड गावातील स्पिलवे संरचना ही गावाच्या पाणीपुरवठ्याच्या विहिरीशी थेट संबंधित आहे. हा दुरुस्ती खर्च जास्त असल्याने ग्रामपंचायत स्तरावर शासनाकडे पाठपुरावा सुरू आहे. या संरचनेच्या पुनर्बांधणीमुळे:

- ३,००० हून अधिक ग्रामस्थांना पिण्याच्या पाण्याचा थेट लाभ
- शेतकऱ्यांसाठी सिंचन पाण्याची उपलब्धता वाढणार
- दीर्घकालीन जलसुरक्षितता सुनिश्चित होणार

परिणाम:

- सिंचन व पाणी साठवण संरचनांचे पुनरुज्जीवन
- शेती व जनावरांसाठी पाण्याची उपलब्धता वाढली
- पुरानंतरची पाणीटंचाई कमी होण्यास मदत
- शेतकऱ्यांची उपजीविका सुरक्षित होण्यास हातभार
- गावपातळीवर दीर्घकालीन जलसुरक्षिततेकडे वाटचाल

आपल्या मदतीमुळे पूरग्रस्त भागातील जलसंधारण (Water Conservation) संरचना पुन्हा कार्यान्वित करण्याचे महत्त्वाचे काम शक्य झाले आहे.

बृहन्महाराष्ट्र मंडळाने मराठवाडा पूर मदत कार्यासाठी **सेवा इंटरनॅशनल** यांना \$ ४,१०० इतका निधी वितरित केला आहे (**सेवा इंटरनॅशनल** ने छत्रपती संभाजीनगर येथील **सावित्रीबाई फुले महिला एकात्मता समाज मंडळ** या सामाजिक संस्थेबरोबर काम करून ह्या निधीचा वापर केला आहे).

--

(४) महाराष्ट्र फाउंडेशन + सामर्थ्य:

मराठवाड्यातील पूरग्रस्त भागांमध्ये सुरू असलेल्या मदतकार्याबाबत हा संक्षिप्त अहवाल सादर करण्यात येत आहे. आपण दिलेल्या निधीमुळे **सामर्थ्य** संस्थेला तातडीची मदत प्रभावीपणे करता आली.

कुठे व कोणासाठी काम झाले:

- धाराशिव (उस्मानाबाद) जिल्ह्यातील उमरगा व लोहारा तालुके
- विमुक्त व भटक्या जमाती, ऊसतोड कामगार, बांधकाम मजूर व शेतीवरील रोजंदारीवर अवलंबून कुटुंबे
- १४ वस्तीमधील १,०६७ कुटुंबांचे सविस्तर सर्वेक्षण

मुख्य निरीक्षणे

- ५१% कुटुंबे एकल महिला नेतृत्वाखाली
- २२% कुटुंबांमध्ये दिव्यांग व्यक्ती
- ८४.९% घरे अंशतः, तर ७.९% घरे पूर्णपणे नुकसानग्रस्त
- ८४.५% कुटुंबांनी रोजगार गमावला; सलग १५-२० दिवस काम बंद
- ८०.३% कुटुंबांकडे अपुरे अन्न, १७.६% कुटुंबांकडे अन्नसाठा शून्य

आपल्या निधीमुळे झालेली तातडीची मदत

- ३० गावांतील ३,००० कुटुंबांना कोरडा शिधा (Dry Ration Kits)
- प्राधान्य: एकल महिला, ज्येष्ठ नागरिक व दिव्यांग कुटुंबे - उपासमारीचा धोका कमी झाला व तातडीचा दिलासा मिळाला

आपल्या निधीचा उपयोग करून:

- अंगणवाडी व प्राथमिक शाळांमधील पाणीपुरवठा लाईन दुरुस्ती
- सुरक्षित पिण्याचे पाणी व कार्यक्षम शौचालये पुनर्संचयित
- सुमारे ५० शैक्षणिक केंद्रांना थेट लाभ

परिणाम:

- अन्नसुरक्षा व तातडीचा दिलासा
- सर्वाधिक असुरक्षित कुटुंबांपर्यंत मदत
- मुलांचे शिक्षण, पोषण (ICDS) व आरोग्य सुधारण्याचा मार्ग
- समुदायांचा सन्मान, आशा व स्थैर्य वाढले

आपल्या सहकार्यामुळे आणि योग्य वेळी मिळालेल्या निधीमुळे अन्नसुरक्षा, शिक्षण व स्वच्छतेसारख्या मूलभूत गरजांवर ठोस काम शक्य झाले.

बृहन्महाराष्ट्र मंडळाने मराठवाडा पूर मदत कार्यासाठी **महाराष्ट्र फाउंडेशन** यांना \$ ५.०५० इतका निधी वितरित केला आहे (**महाराष्ट्र फाउंडेशन** ने **सामर्थ्य** या सामाजिक संस्थेबरोबर काम करून ह्या निधीचा वापर केला आहे. **महाराष्ट्र फाउंडेशन** ने \$१,९५० अधिक भर घालून **सामर्थ्यची** \$७,००० इतक्या निधीची मागणी पूर्ण केली).

--

या सर्व संस्थांनी बृहन्महाराष्ट्र मंडळाचे, तसेच उत्तर अमेरिकेतील सर्व मराठी मंडळे, आणि वैयक्तिक देणगीदारांचे आभार मानले आहेत. आपल्या सातत्यपूर्ण सहकार्याबद्दल पुन्हा एकदा तुम्हा सर्वांचे मनःपूर्वक धन्यवाद!